

Sorular

1. İnsanların en hayırlısı ve en serlisi kimlerdir?
2. Zaman mı insane insan mı zamana hükmetmeli?
3. Zamani iyi kullanma ile ilgili 3 prensip söyleyiniz.

ZAMAN

Zaman mefhumu insanın fiil, ibadet ve davranışlarıyla iç içedir. Bu yönüyle zaman sözlükte devir, çağ, mevsim, ay, hafta, gün, saat, mehil, uzun veya kısa olan vakit demektir. Kur'ân ve sünnet zamana sık sık atıfta bulunmaktadır. Her ne kadar Kur'ân'da zaman kelimesi geçmiyorsa da aynı anlamı ifade eden asr, dehr, ahkab, karn, kurûn, saat, lemhu'l-basar, hîn, huld, ebediyet, sene, sermed, yevm, leyl, fecr ve vakt gibi kelimeler toplam 513 yerde geçmektedir.

Zaman takvimle ve saatle ölçülür. Takvim bize namaz, oruç, hac ve zekat gibi farz ibadetlerin yerine getirilmesiyle ilgili vakitleri bildirmektedir. Yüce Allah bu hususta şöyle buyurmuştur:

"Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah'ın yazısına göre Allah katında ayların sayısı on iki olup, bunlardan dördü haram aylardır. İşte bu doğru hesaptır?" (Tevbe, 9/36) Cenab-ı Hak gökleri ve yeri yarattığı zaman Ay'ın hareketini öyle ayarlamıştır ki ay sistemine göre bir yılda on iki ay meydana gelmiş ve bir yıl 355 gün olmuştur. Yine başka bir âyette de hilalin doğuşunun, gelişmesinin ve batışının, hac takvimi için bir ölçü olduğunu bildirilmiştir. "Sana hilal şeklinde yeni doğan ayları soruyorlar. De ki: Onlar, insanlar ve özellikle hac için vakit ölçüleridir?" (Bakara, 2/189).

Zamanın insan için çok kıymetli bir nimet olduğu bildirilmiştir. Kişi ömrünün her anını daha verimli ve bereketli hale getirebilir. Genelde insan ömrü çocukluk, gençlik, olgunluk, ihtiyarlık ve düşkünlük olmak üzere beş safhaya ayrılmıştır. Bu safhaların her birinde ayrı görev ve sorumluluklar olduğu şu hadiste açıklanmıştır: "Kişi kıyamet gününde şu hususlardan sorulacaktır. Bunların cevabını vermeden hiçbir yere adım atamayacaktır. Ömrünü nerede tükettiğinden, gençliğini ne işte harcadığından, malını nereden kazanıp nerelere harcadığından, öğrendiği ile ne derece amel ettiğinden." (Tirmizi, Kıyamet, 1). (F.K.)

Allahın bizlere verdiği niğmetler içinde en büyük niğmet zamandır. İnsan ömrünün esası, zamandır. Dolayısıyla kişi yaşadığı ve harcadığı zamanlardan dolayı da hesaba çekilecektir. Geçen her saniye ve salise, insanın ömrünü eksiltir, ecelini yaklaştırır. Genel olarak insanoğlu boş geçen zamanı kendisi için kazanç zanneder. Halbuki, insanın en kıymetli sermayesi olan ömür, geçen her saniye ile beraber tükenen bir hazinedir. Bu değerli hazineyi iyi kullanma konusunda ölçülerimiz ve Allah'ın rızasına uygun hassasiyetimiz olmalı. Zaman sermayesini en iyi ve verimli bir şekilde kullanmak için, gücümüz nispetinde devamlı çalışmak zorundayız. Hayatımızda, kaybettiğimiz pek çok şeyi telafi edebilir, yeniden mal-mülk ve servet sahibi olabiliriz. Fakat boşa

geçirilen zamanı asla geri getiremeyiz. İnsanları doğru dürüst bir hayat yaşamaktan alıkoyan şey, zaman yokluğu değil, zaman israfıdır. Zamansızlıktan şikayet edenlerin çoğu, zamanı iyi kulkanmasını bilmeyenlerdir.

İlim ve teknikle insan ne yaparsa yapsın, neyi bulursa bulsun, hangi aleti ortaya koyarsa koysun, yine de zamanın, hayatın ve ölümün sırrını ilahi hakikatlerde arayacak ve orada bulmaya çalışacaktır.

Takvimin, saatin icat ve kullanılmasının esas sebeplerinden biri de zamanı değerlendirmektir. İnsanın saadeti, zamanı yönetmesiyle, felaketi ise zamanı kaybetmesiyle ilgilidir. Dünya erken uyananlarıdır.

Tarihte ismi bilinen ve ortaya koyduğu eserleriyle tanınan medeniyetlerin takvim kullanmış olmaları oldukça dikkat çekicidir. Zira takvim, zamanın ölçülmesi, devlet ve fertlerin işlerini, zaman birimlerine göre tanzim etmeleri demektir. Takvime göre hareket, hayatın disipline edilmesi ve insan ömrünün azamî şekilde verimli kılınması manasına gelir.[3]

Zamana hâkim olma, onunla bütünleşme, onun her parçasını değerlendirme ve herşeye, içinde yaşadığımız zamanı idrak adesiyle bakma hususunda ilk emir bizlere, Yüce Beyan'dan:

فَأَنْصَبْ فَرَّغْتَ فِإِذَا

"O halde boşaldığın vakit yorul".[4] Ayetiyle gelmekte ve Peygamber Efendimiz'in (asm):

أَفْنَاهُ، فِيمَا عُمُرِهِ عَنْ: أَرْبَعٍ عَنْ يُسْأَلُ حَتَّى الْقِيَامَةِ يَوْمَ عِبْدٍ قَدَمَا يَزُولُ َ: اللَّهُ رَسُولُ قَالَ

"Kıyamet günü âdemoğlu beş şeyden hesap vermeden Allah'ın huzurundan ayrılmaz."[5] sözlerinin ardından, beş şeyin ilki olarak "ömrün nasıl tüketildiği" ifadesi geçmektedir. Yine Peygamber Efendimiz'in (sav), zamanın değerlendirilmesinde terakki unsuru ile alâkalı olarak beyan buyurduğu hadis çok manidardır:

"Beni, Allah'a yaklaştıran ilmimin artmadığı bir gün yaşayacak olsam, o günü hayırla geçirilmeyen bir gün sayarım". [6]

Günümüz nesilleri çoğunluk itibarıyla zaman konusunda kaygısız hale gelmiş ise de, İslâm "zaman şuuru"nu yerleştirmeyi asli gayelerden biri yapmıştır. Dinimizin temel kaynakları olan âyet ve hadislerdeki çok sayıdaki naslar, yıllık, aylık, haftalık ve hatta günlük hayatın tanzimini hedeflediği gibi, aynı kaynaklarda ifade edilen tenbih ve uyarılar ve hatta bir kısım fiili tedbirler Müslümanlarda "zaman şuuru" nun uyandırılmasını ve canlı tutulmasını gaye edinir.

Bu dünyada ve öte dünyada genç ve diri kalmanın sağlamca yere basmanın tek yolu zamanı saniyelerine kadar yerli yerinde kullanmak olsa gerek. Bu sebeple her söylediğinin, her yaptığının iki melek tarafından yazıldığı bildirilmiş, buluşdan ölüme, her anından hesap vereceği inancı Kur'an ve hadislerde tekrarla işlenmiştir.[7]

Değerli dostlar şöyle bir düşünelim;

Her sabah kalktığımızda defterimiz 24 saatle doldurulur: evet tam 24 saat. Aslında düşündüğümüzde oldukça uzun bir zaman Ve bu 24 saat hal diliyle bizlere derki; "Ey âdemoğlu! Ben yeni bir günüm ve senin davranışlarına şahidim. O halde beni iyi şekilde kullan. Çünkü kıyamet gününe kadar bir daha geri gelmeyeceğim"

Peygamberimiz de bir hadisinde şöyle buyurur:

والفراغ الصحة: الناس من كثير فيهما مغبورٌ نِغمتان

"İki Nimet Vardır. İnsanların Çoğu Bunda Aldanmıştır: Sıhhat Ve Boş Vakit"[8]

Efendimizin de ifade ettikleri gibi bu iki büyük nimetin değerini kaybetmeden önce fark edemiyoruz ve sonunda ah vah etmemiz de hiçbir işe yaramıyor.

Değerli Müminler biz hoşlansak da hoşlanmasak da zaman hep aynı hızla akıp gidiyor. Zamanın çabuk veya yavaş geçmesinden şikâyetçi olabiliriz ama bunu sorun ettiğimizde tek yaptığımız şey biraz daha yaşlanmak olacaktır.

Muhterem Mümin Kardeşlerim biz dursak da yürüsek de uyanık olsak da uyusak da zaman akıp gidiyor. Ömür bitiyor. Sayılı nefesler sayıca azalıyor tükenmeye doğru gidiyor. Ve ömrümüzün uzunluğunu daha yaşanacak ne kadar zamanımız olduğunu bilmiyoruz. Ama bildiğimiz bir şey var ki o da:

Her İnsan Ölecek Yaştadır...

O halde güzel bir şey yapalım. Mademki yaşıyoruz sıhhatli nefesler alıyoruz...

Bir şey yapalım güzel olsun. Çok mu zor?

O vakit güzel bir şey söyleyelim. Dilimiz mi dönmüyor? Güzel bir şey görelim.

Veya: Güzel bir şey yazalım. Yazamıyor muyuz?

Öyleyse Güzel bir şeye başlayalım...

Herkesin üstesinden geleceği bir şey mutlaka olmalı. O gayretten uzak duramayız. Çünkü Vakit geçiyor.

Büyüklerimiz: “Zaman çok kıymetli bir sermayedir” demişler. Kur'an -ı kerimde de bu sermayeyi boşuna tüketmeyelim diye:

فَانصَبْ فَرَعْتَ قَادًا

“Boş kaldın mı hemen başka bir işe koyul”[9] diye emredilmiş.

Bu ayetin tefsirinde İsmail Hakkı Bursevi Hazretlerinin eseri olan Ruhul Beyan tefsirinde şöyle deniyordu:

Bir insanın hiçbir iş yapmaksızın boşu boşuna oturması veya dinini ya da dünyasını ilgilendirmeyen işlerle meşgul olması düşünce sakatlığına akıl zayıflığına ve gafletin insanı esir almasına işarettir.

O halde şöyle bir kendimizi kontrol edelim düşüncemiz de bir sakatlık var mı aklımız da bir zayıflama var mı veya gaflete esir düşmüş müyüz biraz düşünelim ne dersiniz?

Zamanı boşa harcıyoruz. Kıymetini bilmiyoruz çoğumuz. Boş şeylerle geçiyor elden kaçıyor. Ömür bitiyor ortada bir şey yok... Dönüp baktığımız zaman koca bir ömür boşa geçmiş... Sonra tabi çok kederleniyoruz üzülüyoruz; ah vah ediyoruz ama zaman bir daha geri gelmiyor.

Hâlbuki Peygamberimiz (s.a.v) ne güzel dua etmiş

“Zamanını bilene Allah rahmetine erdirsin” Yani zamanının kıymetini bilene Allah merhamet etsin diyor. Ve yine bizleri bir hadisiyle uyarıyor Efendimiz (s.a.v):

صَاحِبُهَا يَتَصَائِبُهَا الْإِنَاءِ كَصُبَابَةِ صُبَابَةِ إِلَّا مِنْهَا يَبْقَى وَلَمْ ، حَذَاءً وَوَلَّتْ ، بَصْرُمِ أَدْنَتْ الدُّنْيَا فَإِنَّ

“Şüphesiz dünya geçici ve durmaksızın arkasını dönüp gitmektedir. Ondan kalan, sahibinin içip de kabın dibinde bıraktığı kalıntı su kadar bir miktardır.”[10]

“Dünya hayatı bir anlık bir zamandan ibarettir. O halde onu Allah yolunda geçiriniz.”

Kuran-ı Kerim üzerinde dikkatleri canlı tutmak için zamanı hatırlatan tabirleri sıkça kullanır. Her

çeşit farz, vacip ve nafil namazlar zaman tanzimine de yönelik gayeler taşımaktadır. Bu açıdan, din, amirlerin büyük çoğunluğuyla, insana zamanı azami ölçüde değerlendirmeyi öğretmektedir. Hatta asıl gaye budur denilebilir.

Farz namazların mühim gayelerinden biri, Müslüman kimseye, günlük zamanı taksim ve programlama alışkanlığı kazandırmaktadır. Kıyamu'l leyl (gece kalkışı)'e Kur'an-ı Kerim önem vermektedir. Büyük İslam medeniyetlerinin parlama dönemlerini hazırlayanların hayatında gece kalkışı önemli yer tutar. Teheccud Namazi Peygamber Efendimiz'e (SAV) farzdı fakat ümmetine nafilidir. Bu sünnet Kur'an-ı Kerim'in emridir.

طَوِيلًا لَيْلًا وَسَبَّحَهُ لَهُ فَاسْجُدُ اللَّيْلِ وَمِنْ

“Rabbin adını sabah-akşam an (zikret). Geceleyin O'na secde et. O'nu geceleri uzun uzun tesbih et.”[11].

الْوَهَّابِ الْعَزِيزِ رَبِّكَ رَحْمَةً خَزَائِنُ عِنْدَهُمْ أَمْ

“Geceleyin secde ederek ve ayakta durarak boyun büken, ahiretten çekinen ve Rabbinin rahmetinden dileyen kimse inkâr eden kimse gibi olur mu?”.[12]

Bütün zamanlarını bu dünya hayatına harcıyıp, ibadete zaman ayıramayanlar, ebedî saadetlerini tehlikeye atmış olurlar. Zamanın seyri hiç kesilmeden devam ettiğine göre, kaybedilen bir anı yeniden kazanmaya imkân yoktur. Zaman her an, en iyi biçimde değerlendirilerek yaşanmalıdır.

İnsan, prensip sâhibi olmalı, hayatını disiplin altına almalı, zamanını en verimli bir tarzda kullanmalı ve hayatının her ânından hesap vereceğini unutmamalıdır.

İslâm büyüklerinden biri şöyle der:

“Ben “Asr” sûresinin mânâsını bir buz satıcısından öğrendim. Çünkü o pazarda şöyle bağıırıyordu:

“Sermayesi eriyen bu şahsa merhamet edin!”

İnsana verilen ömür de bir buz misali devamlı eriyip tükenmektedir. Eğer bunu zıyan eder veya yanlış yere harcarsa, insanın hüsrânına sebep olur.”

Uzun veya kısa olsun, ömrün hayırlı ve bereketli olanı, sâlih ameller işlenerek, hakkı ve sabrı tavsiye ederek ve faydalı hizmetler yapılarak değerlendirilenidir. Nitekim Hazret-i Peygamber - sallallahü aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

“Ömrün uzunluğunu, Allah’a itaat yolunda geçen ömürdür.”[13]

Yaşanan ömrün uzun veya kısa olması izâfidir. Nice kısa ömürlü kimseler, uzun ömürlülerin seneler boyu yapamadıkları işleri kısa ömürlerinde başarmışlardır. Meselâ İmâm Şâfiî, İmâm Gazâlî ve Ömer bin Abdülaziz gibi İslâm büyükleri ve daha niceleri, kısa ömürlerinde yaptıkları hizmet ve iyiliklerle sevenlerinin gönüllerinde taht kurarak vefatlarından sonra da yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Buna rağmen uzun ömür, Allâh’a ibâdet ve tâatle değerlendirilirse ne güzel bir nimettir! Nitekim bir hâdis-i şerifte:

عَمَلُهُ وَحَسَنَ عَمْرُهُ طَالَ مِنَ النَّاسِ خَيْرٌ

“İnsanların en hayırlısı, ömrü uzun olup ameli güzel olanıdır. İnsanların en şerlisi ise, ömrü uzun, ameli kötü olanıdır.”[14]

Aslında en uzun ömürlüler, en çok yaşayanlar değil, hayatlarından en çok semere almasını bilenlerdir.

Biz şunu bilmeliyiz: Yaşanan her anın, alınan her nefesin verilecek bir hesabı vardır Sık sık kendimizi sorgulamalıyız: Yaşadığımız hayat dolu mu geçiyor, boş mu? Geçirdiğimiz günlerin hesabını kolayca verebilecek miyiz?

Zaman öyle bir şeydir ki, akışı durdurulamaz, geçmişi telafi edilemez Birkaç dakika içinde birkaç milyar kazanabilirsiniz ama birkaç milyarla geçen zamanı geri getiremezsiniz

Hayatta başarılı olanlar, zamanı iyi kullananlardır

Zamana hükmeden hayata hükmeder, hayata hükmedenler ise dünyaya hükmederler ve tarihte iz bırakırlar Tekasür suresinin sekizinci ayet-i kerimesinde,

النَّعِيمِ عَنِ يَوْمِئِذٍ لَّنْسُ لُنَّ نُمَّ

“Sonra o gün (kıyamet günü) her türlü nimetten mutlaka hesaba çekileceksiniz”

buyurulmaktadır Bir hadis-i şerifte de şöyle buyuruluyor:

أَفْنَاهُ، فِيمَا عَمْرِهِ عَنْ: أَرْبَعٍ عَنْ يُسْأَلُ حَتَّى الْقِيَامَةِ يَوْمَ عِبْدٍ قَدَمَا يَزُولُ َ: اللَّهُ رَسُولُ قَالَ

“Ademoğluna kıyamet günü şunlar sorulmadıkça asla yerinden ayrılmaz:

Ömrünü nerede ve ne şekilde geçirdiğinden, İlmî ile ne yaptığından, Malını nerede kazanıp nereye harcadığından ve Bedenini nerede yıpratmış olduğundan”[15]

Üstat Necip Fazıl zamanı dizelerine şöyle aktarmıştır:

Nedir zaman, nedir; bir su mu, bir kuş mu?

Nedir zaman, nedir; iniş mi, yokuş mu?

“Bunu unutmayın ki zaman kimseyi beklemez. Dün artık mazi oldu. Yarın ise muamma, bugün ise avuçlarımızın içinde bize sunulmuş bir armağandır.”[16]

Birçok insan bilinçsizce zamanını boşa harcamaktadır. Bunun baş sebebi ise insanın zaman konusundaki bilgisizliğidir. Zamanın kullanım düzeni kişinin kendi denetimindedir ve bu da zamanın verimliliğini etkiler. İnsanın yarına bir garantisi olmadığını düşünürsek, sahip olunan en az şeyin zaman olduğunu anlayabiliriz.

İnsan, boşa harcadığı zamanları bir araya getirirse, hayretler içerisinde zamanını nasıl boşa harcadığını anlar. Zaman konusunda insanın bilinçsizliğini İmam Şafii şöyle dile getirir: “Zamana kusur buluruz, oysa zaman konuşacak olsa utanırız.” Zamanı değerlendirmek ve kazanmak, meşgul görünmek değil; hedef ve amaçlarımızı, var oluş amacımız doğrultusunda gerçekleştirmek için zamanı kullanmaktır.

İnsan, zamanını boş yere ve anlamsız eğlence, kurgu ve dedikodular üzerine kurulu TV programlarıyla boşa harcamamalıdır

Kuran-ı Kerim’de boş ve faydasız olan her şeyden uzak durulması gerektiği şöyle anlatılır:

مُغْرَضُونَ اللَّغْوِ عَنْهُمْ وَالَّذِينَ

“Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler.”[17]

Zaman Yönetimi başlığında bir araştırma yazısında: Zaman kazanma konusunda en başarılı yöntemin şu esasa dayandığı yazıyordu:

- 1) Gereksiz yere zaman tüketen yararsız alışkanlıklarınızdan kurtulun.
- 2) Yapacağınız işi güç yollardan yapmayın basit yöntemler işi kolaylaştırır. (Örn: internet imkanını kullanmak)
- 3) Ve birden fazla işi bir arada yapmayı öğrenin.

•işlerinizi önem sırasına göre diziniz: Gereksiz işlere en az vakti ayırın

- erken kalkın

- mutlaka gününüzü planlayın (ve tabiki planınıza uyun)

- boşa giden veya gitmesi muhtemel olan zamanınızı iyi kullanın: Öğrencilik yıllarımızda Hocamız bize “küçük küçük kağıtlara hadis-i şerifleri yazıp cebinize koyun. Yolda gelip giderken ezberleyin” diye nasihat ederdi.

- Sakın ertelemeyin:

Uzmanlar Zamanımızın Nasıl Harcandığına dair bir istatistik yapmışlar Bu istatistikte ortalama bir ömür temel alınmış yani yaklaşık 60 yıllık bir ömür göz önüne alınmış. Bakın nasıl bir sonuç çıkmış ortaya:

- Ayakkabı giyerken 8 gün

- Diş fırçalarken 3 ay

- Yemek yerken 4 yıl

- Trafik ışığı beklerken 1 ay

- Otobüs beklerken 5 ay

- Asansörde 3 ay

- Çalışırken (kazanç için) 9 yıl

- Tv seyrederken 10 yıl

- Uyurken 20 yıl

Hz . İsa (a.s) in hikmetli sözleriyle sohbetimizi bitirelim şöyle buyuruyor Hz. İsa:

"Dünya üç gündür:

1) Dün: Geçmiştir elinde ondan bir şey yoktur.

2) Bugün: İçinde bulunduğun andır. Bunu ganimet bil değerlendire.

3) Yarın: Gelecektir; fakat yetişip yetişmeyeceğini bilmiyorsun..."

İSLAM ÂLİMLERİNDE ZAMAN ENDİŞESİ

İslam âlimlerinin zaman konusundaki müşterek telakkileri şöyledir:

"Geçmiş zaman elden çıkmıştır, gelecek ise henüz gaybdadır, öyleyse mevcut olan senin içinde bulunduğun şu andır."

İslam âlimleri yemek-zaman, insanlarla münasebet, her an meşguliyet, son nefese kadar gayret ilişkisine önem vermişlerdir. Yemek-zaman ilişkisini minimum azaltmak için, ufalayıp tirit şeklinde ekmek yemekle, normal ekmek yemek arasındaki farkı bile hesaplamışlardır. Davut et-Tai bu zamanda elli âyet okunacak kadar fark olduğunu tespit etmiştir. İmam Ebu Yusuf ise son nefesine kadar ilmi meşguliyette bulunmuştur.

Hayatı Programlamada Veraset-i Nübüvvet Yolu

Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) mevzu ile irtibatlandırabileceğimiz bir beyanında şöyle buyuruyor:

عَلَيْهِ إِلَّا أَحَدٌ الدِّينَ يُشَادُّ وَلَنْ يُسْرَّ الدِّينَ إِنَّ

"Şüphesiz ki bu din kolaylıktır. Kim bu dini zorlaştırırsa din ona galip gelir." (Buhârî, İmân 29)

Yani din temelde bir insanın götüremeyeceği kadar ağır ve zor değildir. Mesai tanzimiyle, a'malin taksimiyle, birbirimizden destek alarak rahatlıkla onun altından kalkabiliriz. Ama bir insan şayet dini altından kalkılmaz bir hâle getirirse unutmamalıdır ki yenik düşen kendisi olacaktır. İnsan meseleyi öyle ele almalı ki, gençliğinde de, olgun yaşında da, ihtiyarlığında da, o meseleyi götürebilsin; götürebilsin ve aynı zamanda sadece fert olarak değil; aile ve cemiyet olarak da dinini yaşayabilsin.

İyi Bir Mesai Tanziminin Vaad Ettikleri

Hakka hizmet yolundaki mesai anlayışında fedakârlık ruhunun yanı sıra mesai tanzimi de çok önemlidir. İnşirah sûresinin sonunda işaret buyrulduğu gibi ibadet ü taat ve Allah'la münasebetten dünya işlerine, dünya işlerinden Allah'la münasebete geçmek suretiyle iş farklılığıyla dinlenebiliriz. Bir yerdeki ruhî yorgunluğu bedenî hareketle savmaya, bedenî yorgunluğu da ruhî konsantrasyonla gidermeye çalışmalıyız. Böylece sürekli güçlü, mukavemetli ve dinamik bir bünye ve ruhî yapıya sahip olabiliriz.

Tekvînî Emirleri Doğru Okuma ve Mesai Tanzimi

Üstad Hazretleri bir yerde terakkinin önemli esaslarından birisi olarak mesai tanzimini gösterdikten sonra, bunun da dinin evâmîr-i kudsiyesi, takva ve salâbet-i diniye ile olacağını ifade ediyor. Takva ise, haramlardan içtinap etmek, farzları yerine getirmek, vaciplerde kusur etmemek, şüpheli şeylerden tevakki etmektir. Bu yönüyle insanın, neyin hakkı ve vazifesi olup olmadığına dikkat etmesi doğrudan takva ile ilgilidir. Bu sebeple kendisine bir vazife tevdi edilen kişi, zamanını çok iyi değerlendirmiyor, mesaisine yoğunlaşmıyor ve kendisine tevdi edilen vazifeyi bihakkın yerine getirmiyorsa Allah indinde mesul olacağı gibi, bağlı bulunduğu müessese açısından da sorumlu olur.

Bildiğiniz üzere takvanın diğer bir buudu daha vardır ki, o da teşriî emirlerin yanında tekvînî emirlere de riayet etmektir. Meselâ, zamanı çok iyi değerlendirme, yaşadığınız dünyada olup biten şeyleri nazar-ı itibara alma, yaptığınız işlerde akıllıca davranarak mütedahil daireler gibi etrafınızı sarmış hazımsız kimselerin mevcudiyetini hesaba katma ve problem çıkarmadan işlerinizi dosdoğru yürütmeye çalışma tekvînî emirlere riayettir. Dolayısıyla bir insan bunlara riayet etmemek suretiyle şahsına, içinde bulunduğu hizmete ve milletine zarar veriyorsa, Allah aşkına, bu haram mıdır değil midir?

Evet, mesainin çok iyi tanzim edilmesi dinin bir emridir ki, bizi başarılı olmaya götürecek çok önemli bir vesiledir. Yani ne zaman dinleneceksin, ne zaman iş yapacaksın, neyi ne ile kazanacaksın, ne zaman şarj olacak ne zaman deşarj olacaksın, bunların çok iyi planlanması gerekir. Bu konuda çok dakik olunmalı ve her şey saati saatine ele alınmalıdır.

Yirmi Dört Saatin Planlanması

Disiplinli ve verimli bir zaman tanzimi için yirmi dört saatlik zaman dilimini yazıya dökebilirsiniz. Bu yapılabildiği takdirde sohbet-i cânan yörüngesinde arkadaşlarla bir araya gelmeden kitap okumaya; odamızı düzenlemeden evrad u ezkârla meşgul olmaya; eş ve çocuklarımızla belli meseleleri meşveretten istirahat etmeye kadar günün hangi saatinde hangi işin yapılacağı net bir şekilde tespit edilmiş olacaktır. Hatta oturup içilecek bir çaya, yenilecek bir yemeğe ayrılacak süre bile bu tanzimin içinde mütalaa edilebilir. Mesela yemek için yirmi dakika yeterliyse bununla iktifa etmeli ve yemek sonrası yapılacak lakırdılarla zaman israf edilmemelidir. Hatta mesai tanzimi yapılırken, ekstra ortaya çıkabilecek meşguliyetlerin programımızı aksatmaması için ihtiyatî zaman dilimleri de 24 saatlik planlamanın içine konulmalıdır.

Usûlünden fûrûna yapılacak bütün işler bu şekilde detaylandırılmak suretiyle tanzim edilebilirse, zamanın ayrı bir berekete ulaştığı ve yapılan işlerde ortaya çıkan neticenin birden ona yükseldiği görülecektir. Zira hayat böyle muntazam bir hâle getirildiği takdirde, insan zaman içerisinde tam disiplinli olacak, belli bir program dâhilinde hareket etmeye alışacak ve sahip olduğu motivasyonla yapacağı işleri zorlanmadan yapacaktır. Yanlış anlaşılmasın, böyle bir hareket tarzı, makineleşme demek değildir. Bilâkis bu, disiplin insanı olma ve hayatı disiplin içinde götürme demektir. Böyle disiplinli bir insan ise, ne ibadet ü taatinde boşluk yaşar, ne evrad u ezkârından taviz verir, ne üzerine düşen vazifeleri aksatır, ne de aile fertlerinin haklarını ihlâl eder.

Günümüz insanının meşguliyetinin çokluğu ve maddî mevzuların da gündemi çok işgal etmesi yüzünden, insanın yetişme ve kendi adına derinleşmeye hiç zamanı kalmıyor. Hâlbuki biz, en başta dinî duygu ve düşüncelerimizi hayata geçirme vazifesiyle sorumluyuz.

Evet, bizim asıl vazifemiz, hayatımızı bir dantela gibi dinî duygu, dinî düşünce atıkları üzerinde örmekten ibarettir.. ve bunun haricindeki meselelere de “Olsa da olur, olmasa da olur...” kabîlinden bakmak durumundayız. Bunun için 24 saatlik günümüzün, 7 günlük haftamızın, 30 günlük ayımızın ve tabîî 365 günlük senemizin hiçbir dilimini zayi etmeden, fevkalâde bir program yapmalı ve o programda vaktimizin önemli bir bölümünü hizmet-i imaniye yolunda sarfetmeye özen göstermeliyiz. Bizi bekleyen ve hayatî ehemmiyeti haiz olan işlerin üzerinde olabildiğince hassasiyetle durmalı ve yumurtaları üzerinde dönüp duran bir kuluçkanın duyarlılığını sergilemeliyiz. Eğer biz bu hassasiyeti gösterebilirsek, meydana gelecek olan yavrular da, bizim onlar üzerinde gösterdiğimiz ihtimamı hissedecek, şaşırarak ve “Neden bu kadar ilgi ve alâka?” diyeceklerdir.

Aslında ben de, yıllardan beri hep bu türlü insanları bekledim, durdum. Onları bir gün mutlaka bulacağım ümidiyle beklemeye de devam edeceğim; zira bu düşüncedeki insanların sahip çıktığı bir mefkûreyi, Allah zayi etmeyecektir. Gerçi, bu türlü insanlar görmedim desem nankörlük etmiş olurum. Gündüzleri okula, akşamları da üç ayrı yerde programa giden çok kıymetli arkadaşları tanıdım. Dört bir yanda, bin bir türlü belanın kol gezdiği namüsait şartlar altında “Her şeye rağmen...” deyip hiç durmadan koşan mânâ erleri müşâhede ettim.

Aslında bugünkü durum da, sebepler planında, işte bu türlü samimî, ihlâslı insanların alın terleri ile gerçekleşti. Ne var ki, olanlar, olması gerekli olan, istenilen ve beklenen ölçüde değildi. Zannediyorum hepimiz daha büyük fedakârlıklar bekliyorduk. Meselâ, sizlere, arz ettiğim samimiyet, safvet, içtenlik, sıcaklık ve hasbîlikle; hatta başkalarını yaşatma arzusu ve onlara ahireti kazandırma isteğiyle kendilerini helâk edecek babayığitler beklerdik.. beklemeye devam da edeceğiz. Bu hususta elli defa fecr-i kâzip ile aldansak, elli defa sinek kanatlıları Heraklit diye alkışlasak, elli defa ateş böceklerini yıldız zannetsek.. dahası bütün bunlarda aldandığımızı hissetsek de beklemeye devam edeceğiz.

Dilerim bu sözlerle rencide olmaz ve “Acaba biz, bu hâl ve tavrımızla çevremizi aldatıyor muyuz?” zehabına kapılmazsınız. Evet, biz, mükemmeli ve daha mükemmeli elde etmek için hiç durmadan koşmalı ve asla ye’s’e düşmemeliyiz. Dünyanın bizim sunacağımız mesajlara çok ihtiyacı var. Bugünkü hâliyle dünya, üzerinde taşıdığı problemlerin ağırlığından ve çokluğundan dolayı kambur ve iki büklümdür. Ara sıra zelzeleler ve fırtınalar diliyle, “Artık ben bu kamburu taşıyamayacağım.” ikazında bulunuyor. O hâlde gelin dünyanın imdadına koşalım. Sodom ve Gomorelerin tekrar yaşanmasına fırsat vermeyelim. Ve unutmayalım ki, dünya üzerinde bu vazifeyi yapacak ve bu sorumluluğu bihakkin yerine getirecek olan, bizim milletimiz ve bizim insanımızdır.

Hâsılı, inanan insanlar olarak bizlerin bütün hâl ve hareketlerinde belli bir nizam ve ölçü olmalı; disiplinli oturup disiplinli kalkmalı, disiplinli hareket edip disiplinli konuşmalı ve hayatımızı hep semavî disiplin ve kurallara bağlı sürdürmeliyiz.

Hikaye

Zamanı İyi Kullanmanın Önemi (Hikaye)

Zamanın iyi ve üretken olarak kullanımı konusunda zaman zaman kurslar düzenleniyor. İşte bu kurslardan birinde zaman kullanma uzmanı öğretmen, çoğu hızlı mesleklerde çalışan öğrencilerine: "Hadi, küçük bir sınav yapalım" demiş.

Masanın üzerine kocaman bir kavanoz koymuş. Sonra bir torbadan irice kaya parçaları çıkarmış, dikkatle üst üste koyarak kavanozun içine yerleştirmiş. Kavanozda taş parçaları için yer kalmayınca sormuş: "Kavanoz doldu mu?" Sınıftaki herkes, "Evet, doldu" yanıtını vermiş.

"Demek doldu ha" demiş hoca. Hemen eğilip bir kova küçük çakıl taşı çıkartmış, kavanozun tepesine dökmüş, kavanozu eline alıp sallamış, küçük parçalar büyük taşların sağına soluna yerleşmişler.

Yeniden sormuş öğrencilerine: "Kavanoz doldu mu?" İşin sanıldığı kadar basit olmadığını sezmiş olan öğrenciler, "hayır, tam da dolmuş sayılmaz", demişler. "Aferin" demiş zaman kullanım hocası. Masanın altından bu kez de bir kova dolusu kum çıkartmış. Kum, kaya parçaları ve küçük taşların arasındaki bölgeler tümüyle doluncaya kadar dökmüş. Ve sormuş yeniden: "Kavanoz doldu mu?" "Hayır dolmadı", diye bağırılmış öğrenciler.

Yine "Aferin" demiş hoca. Bir sürahi su çıkarıp kavanozun içine dökmeye başlamış. Sormuş: "Bu gördüklerinizden nasıl bir ders çıkarttınız?" Atılgan bir öğrenci hemen fırlamış: "şu dersi çıkarttık. Günlük iş [program](#)ınız ne kadar dolu olursa olsun, her zaman yeni işler için zaman bulabilirsiniz."

"Hayır" demiş öğretmen. "Çıkartılması gereken asıl ders şu:

Eğer, büyük taş parçalarını baştan kavanoza koymazsanız, daha sonra asla koyamazsınız."

Ve tabii, herkesin kendi kendisine sorması gereken soruyu sormuş:

"Hayatınızdaki büyük taş parçaları hangileri? Onları ilk iş olarak kavanoza koyuyor musunuz? Yoksa kavanozu kumlarla ve suyla doldurup büyük parçaları dışarıda mı bırakıyorsunuz?"